

Bedrijvenpeiling 2008

tussenmeting

Inhoudsopgave

<u>1</u>	<u>Samenvatting</u>	<u>3</u>
<u>2</u>	<u>Waardering ondernemingsklimaat</u>	<u>5</u>
<u>3</u>	<u>Waardering directe bedrijfsomgeving</u>	<u>7</u>
<u>4</u>	<u>Achtergrond onderzoek</u>	<u>9</u>

Nijmeegse bedrijven en instellingen getypeerd

In Nijmegen zijn een kleine 8.300 bedrijven en instellingen gevestigd. Vele daarvan zijn buiten de formele bedrijfslocaties of centra gelokaliseerd, vaak in woongebieden. In totaal voorziet de stad in bijna 96.000 banen. Nijmegen is vooral sterk in niet- commerciële diensten als onderwijs en gezondheidszorg, en bezet tussen de 100.000+ gemeenten een 7^e plaats qua industrie. Commerciële diensten zijn belangrijk binnen de stad, maar in vergelijking met andere steden minder omvangrijk.

Figuur 1: Nijmeegse bedrijven en instellingen naar locatie

Vestigingen naar type locatie	industrie en bouw	commerciële diensten	niet-commerciële diensten	overig	totaal*	percentage van stad
Stadscentrum	70	1120	250	10	1430	17%
Heijendaal	10	120	60	0	180	2%
Bedrijventerreinen	210	490	70	10	760	9%
Verspreid	740	3.350	1.690	70	5.840	71%
Totaal	1020	5110	2060	80	8270	100%

Banen naar type locatie	industrie en bouw	commerciële diensten	niet-commerciële diensten	overig	totaal*	percentage van stad
Stadscentrum	240	9760	4480	10	14490	15%
Heijendaal	40	1240	14430	0	15710	16%
Bedrijventerreinen	12.520	8.390	3.330	80	24.320	25%
Verspreid	3.330	13.270	23.130	210	39.920	42%
Totaal	16220	34010	45410	290	95950	100%

bron: PWE-Gelderland 2007 * Inklusief ambulante bedrijvigheid; de bedrijvenpeiling laat deze buiten beschouwing

1 Samenvatting

Bedrijvenpeiling: tussenmeting 2008

Vanuit het Uitvoeringsprogramma Sociaal Economisch Beleidsplan is in 2006 een onderzoekscyclus onder Nijmeegse bedrijven en instellingen gestart, rond het thema stedelijk ondernemersklimaat. Na een uitgebreide bedrijvenpeiling in 2006 richt de tussenmeting 2008 zich op de kernthema's ondernemersklimaat en bedrijfsomgeving. Over het totaal laten de resultaten een wat gunstiger beeld zien.

Ondernemersklimaat in Nijmegen krijgt opnieuw voldoende

Met een 6,3 als gemiddeld rapportcijfer worden de algehele kwaliteiten van Nijmegen als vestigingsplaats voor bedrijven en instellingen opnieuw met een voldoende gewaardeerd. De waardering van het ondernemersklimaat is gelijk aan het cijfer voor 2007 (landelijke benchmark), en wat hoger dan de waardering in 2006 (meting gemeente Nijmegen: 6,1).

Positieve ontwikkelingen rond Nijmeegs ondernemersklimaat?

Er lijkt zich voorzichtig een positieve ontwikkeling voor te doen, waarbij wat minder bedrijven en instellingen zich zorgen maken over de ontwikkeling van het ondernemersklimaat. Ook krijgen de meeste deelaspecten wat hogere rapportcijfers.

Binnen het begrip ondernemersklimaat is opnieuw een veertiental onderliggende aspecten onderscheiden. Drie waarderingen zijn in 2008 het meest gestegen: de nabijheid van toeleverende en/of afnemende bedrijven, de nabijheid van kennisinstellingen en het lokaal ondernemersnetwerk. Maar ook zaken als het imago van Nijmegen, de lokale arbeidsmarkt en het woon- en leefklimaat vallen gunstiger uit. De waardering voor de situatie rond criminaliteit en veiligheid is als enige afgenomen, maar blijft wel voldoende.

Er zijn ook enkele aspecten waar het rapportcijfer onder de 6 blijft: de bereikbaarheid van de stad Nijmegen, de lokale lasten en een aantal direct aan de gemeente verbonden aspecten (aandacht en prioriteiten gemeentebestuur, vergunning- en dienstverlening, hoeveelheid - en toepassing gemeentelijke regels). Deze laatste aspecten zijn als het ware 'dissatisfiers', die slechts in negatieve zin kunnen bijdragen aan de waardering van een product of dienst. Vergeleken met 2006 bleven deze scores nagenoeg gelijk.

Bedrijven en instellingen in ruime mate tevreden over eigen bedrijfsomgeving

De omgeving van de panden van vestigingen in Nijmegen, ook wel de bedrijfsomgeving genoemd, wordt in Nijmegen gemiddeld genomen met een 6,7 als ruim voldoende gewaardeerd. Het gaat om zaken als representativiteit van panden en openbare ruimte, of bijvoorbeeld om de bereikbaarheid van de eigen locatie.

Rond het begrip bedrijfsomgeving zijn twaalf aspecten specifiek bevraagd. Meestal is sprake van iets hogere rapportcijfers dan bij eerdere metingen. De grootste stijgers t.o.v. 2006 zijn het beheer en onderhoud van groenvoorzieningen en de bereikbaarheid van de eigen bedrijfslocatie per bus en de bereikbaarheid voor vrachtverkeer. Maar ook zaken als de representativiteit van panden en de bereikbaarheid van de bedrijfslocatie per fiets of per trein vallen gunstiger uit. De nabijheid van passantenstromen wordt aanmerkelijk hoger gewaardeerd, maar is voor een relatief klein deel van de vestigingen echt relevant. De waardering van de onderlinge samenwerking tussen bedrijven blijft als enige onder het rapportcijfer 6. Vergeleken met 2006 bleef deze score stabiel.

2 Waardering ondernemingsklimaat

De 385 ondervraagde bedrijven en instellingen hebben het 'ondernemersklimaat' in Nijmegen beoordeeld. Daaronder verstaan we de algehele kwaliteiten van Nijmegen als vestigingsplaats voor bedrijven en instellingen.

Figuur 2: Ondernemersklimaat en onderliggende aspecten

	99/00 ¹	01/02 ²	2005 ³	2006 ⁴	2007 ⁵	2008 ⁶
Ondernemersklimaat totaalwaardering	6,2	6,7	6,2	6,1	6,3	6,3
Ontwikkeling ondernemersklimaat				pos. 8% gelijk 41% neg. 21%		pos. 10% gelijk 55% neg. 17%
Imago stad Nijmegen				6,5		6,7
Uitstraling en kwaliteit bedrijfsomgeving				6,6		6,7
Lokale/regionale arbeidsmarkt				6,2		6,5
Bereikbaarheid stad				5,8	(⁷)	5,8
Lokale lasten				5,2		5,2
Aandacht & prioriteiten gemeentebestuur				5,4		5,5
Vergunning- en dienstverlening gemeente Nijmegen			5,6	5,4	5,7	5,6
Nabijheid toeleverende / afnemende bedrijven				6,2		6,7
Nabijheid kennisinstellingen				6,8		7,3
Lokaal ondernemersnetwerk				6,3		6,7
Criminaliteit en veiligheid				6,5		6,1
Woon- en leefklimaat				6,5		6,7
Hoeveelheid gemeentelijke regels				5,6		5,8
Toepassing gemeentelijke regels				5,7		5,7

In groen en rood zijn betekenisvolle stijgingen en dalingen t.o.v. 2006 aangegeven⁸.

Ondernemersklimaat krijgt voldoende, vertoont stabiel beeld

Met een 6,3 als gemiddeld rapportcijfer wordt het ondernemersklimaat in Nijmegen opnieuw met een voldoende gewaardeerd. Ten opzichte van de gemeentelijke meting van 2006 is sprake van een kleine (statistisch relevante) stijging, vergeleken met vorig jaar is de waardering vergelijkbaar. Over de gehele linie is al enige tijd sprake van een stabiel beeld, waarbij in 2001/2002 in de landelijke peiling eenmalig een duidelijk hogere en afwijkende waardering is gemeten.

Uitspraken over het ondernemersklimaat betreffen uiteraard de bestaande situatie, vanuit het perspectief van gevestigde bedrijven en instellingen. Beoordelingen door ondernemers van buiten de stad blijven buiten beschouwing. Daarnaast is belangrijk te

¹ Benchmark Gemeentelijk Ondernemingsklimaat (BGO), Ministerie EZ, n = 150-175 (4000 enquêtes in 25 steden), herwogen naar brancheverdeling. Populatie = marktsector.

² BGO, Ministerie EZ, n = ca. 150-175 (5000 enquêtes in 30 steden), herwogen naar brancheverdeling. Populatie = marktsector.

³ BGO, Ministerie EZ, n = ca. 150-175 (5000 enquêtes in 31 steden), herwogen naar brancheverdeling. Populatie = marktsector.

⁴ Gemeente Nijmegen, n = 1108, herwogen naar bedrijfsgrootte en vestigingslocatie. Populatie = marktsector en (semi)overheid.

⁵ BGO, Ministerie EZ, n = 150, herwogen naar brancheverdeling. Populatie = marktsector.

⁶ Gemeente Nijmegen, n = 385, ongewogen. Populatie = marktsector en (semi)overheid.

⁷ In de BGO is slechts de waardering van bereikbaarheid van het bedrijfspand in beeld gebracht

⁸ Verschillen in scores zijn in dit onderzoek betekenisvol genoemd als zij t.o.v. de meting 2006 statistisch significant bleken en/of de verschillen in rapportcijfers groter dan 0,2 waren.

beseffen dat het stedelijk ondernemersklimaat slechts een klein onderdeel is van de wereld van een onderneming of instelling.

Ontwikkeling ondernemersklimaat blijft deel ondernemers zorgen baren

Ruim 10% van de vestigingen vindt dat het ondernemersklimaat zich t.o.v. het vorig jaar gunstig heeft ontwikkeld, terwijl ruim 17% de ontwikkeling ongunstig acht. Hoewel dus zo'n 2 op de 10 een negatieve ontwikkeling signaleert, zijn dit vergeleken met 2006 wat positievere scores. Er is niet gevraagd naar achterliggende redenen of overtuigingen.

Diverse aspecten ondernemersklimaat wat gunstiger

Binnen het begrip ondernemersklimaat zijn net als in de Bedrijvenpeiling 2006 een veertiental onderliggende aspecten onderscheiden. Bij de meeste daarvan is sprake van wat hogere rapportcijfers dan in de metingen 2006 en 2007. Echt hogere scores⁹ t.o.v. 2006 komen we tegen bij:

- imago stad Nijmegen (6,7);
- de lokale / regionale arbeidsmarkt (6,5);
- vergunning- en dienstverlening gemeente Nijmegen (5,6);
- nabijheid van toeleveranciers en/of afnemers (6,7);
- nabijheid kennisinstituten (7,3);
- lokaal ondernemersnetwerk (6,7);
- woon- en leefklimaat (6,7; o.a. aanbod woningen, voorzieningen, sfeer);
- hoeveelheid gemeentelijke regels (5,8).

De volgende aspecten blijven onder het rapportcijfer 6:

- bereikbaarheid stad (5,8);
- lokale lasten (5,2);
- aandacht en prioriteiten gemeentebestuur (5,5);
- vergunning- en dienstverlening gemeente Nijmegen (5,6);
- hoeveelheid gemeentelijke regels (5,8);
- toepassing gemeentelijke regels (5,7).

Meestal bleven deze scores gelijk aan 2006, in twee gevallen is de waardering hoger.

Het aspect criminaliteit en veiligheid scoort als enige betekenisvol lager dan in 2006. De 6,1-score is nog wel een voldoende.

Gemeentelijke vergunning- en dienstverlening blijft dissatisfier

Bedrijven en instellingen blijven kritisch als het gaat om bereikbaarheid van de stad en waardering van gemeentelijke dienstverlening en - organisatie. Deze houding t.a.v. de gemeentelijke organisatie zien we ook bij de meeste andere G31-gemeenten¹⁰. Aspecten als lokale lasten en vergunningverlening worden wel eens 'dissatisfiers'¹¹ genoemd, waarbij als het ware niet hoger dan een zes kan worden gescoord. Bovendien is bekend dat weigering van - of discussie over vergunningen leidt tot het geven van (zeer) lage rapportcijfers.

---

⁹ Verschillen in scores zijn in dit onderzoek betekenisvol genoemd als zij t.o.v. de meting 2006 statistisch significant bleken en/of de verschillen in rapportcijfers groter dan 0,2 waren.

¹⁰ BGO 2007, Ministerie EZ.

¹¹ Dissatisfiers zijn vereisten die een klant vanzelfsprekend verwacht in een product of service. Zij dragen niet snel in positieve zin bij, maar leiden als ze niet aan verwachtingen voldoen tot ontevreden klanten.

3 Waardering directe bedrijfsomgeving

Bedrijven en instellingen kregen ook de mogelijkheid om hun directe bedrijfsomgeving te beoordelen. Daarmee bedoelen we de omgeving van het vestigingspand in Nijmegen. Het gaat om zaken als representativiteit, beheer en onderhoud of bereikbaarheid.

Figuur 3: Bedrijfsomgeving en onderliggende aspecten

	2006 ¹²	2007 ¹³	2008 ¹⁴
Bedrijfsomgeving totaalwaardering	6,8		6,7
Ontwikkeling bedrijfsomgeving	pos. 14% gelijk 62% neg. 17%		pos. 18% gelijk 58% neg. 16%
Representativiteit panden	6,6		6,8
Representativiteit openbare ruimte	6,5		6,6
Beheer en onderhoud bestrating	6,4		6,5
Beheer en onderhoud groenvoorzieningen	6,3		6,5
Samenwerking bedrijven /parkmanagement	5,8		5,9
Bereikbaarheid bedrijfslocatie per auto	6,8	6,9	6,8
Bereikbaarheid bedrijfslocatie per fiets	7,6		7,9
Bereikbaarheid bedrijfslocatie per bus	7,0		7,2
Bereikbaarheid bedrijfslocatie per trein	6,2		6,4
Nabijheid van passantenstromen	5,9		6,4
Bereikbaarheid voor vrachtverkeer	6,0		6,3
Telecomfaciliteiten	7,2		7,2

In groen en rood zijn betekenisvolle stijgingen en dalingen t.o.v. 2006 aangegeven.

Opnieuw ruime voldoende voor directe omgeving vestigingen

Net als in eerdere Nijmeegse rapportages is vermeld is het zo dat hoe dichterbij de te waarderen aspecten bij de ondervraagden staan, des te positiever ze worden gewaardeerd. Men is nog altijd het meest tevreden over het eigen vestigingsmilieu. Hiervoor worden ruime voldoende gegeven. Daaruit blijkt dat ondernemers redelijk tevreden zijn over hun eigen keuzes. De 6,7 die dit jaar gemiddeld aan de eigen bedrijfsomgeving is gegeven is statistisch vergelijkbaar met de 6,8-score uit 2006.

Ontwikkeling bedrijfsomgeving positief

Ruim 18% van de vestigingen vindt dat de directe omgeving van het pand (de bedrijfsomgeving) zich t.o.v. het vorig jaar gunstig heeft ontwikkeld, terwijl ruim 16% de ontwikkeling ongunstig acht. Zo'n 2 op de 10 signaleert dus een positieve ontwikkeling, vergeleken met 2006 een wat positievere score. Ook in dit geval is niet gevraagd naar achterliggende redenen of overtuigingen.

Ook aspecten bedrijfsomgeving overwegend gunstiger

Binnen het begrip bedrijfsomgeving is net als in de Bedrijvenpeiling 2006 een twaalftal onderliggende aspecten onderscheiden. Bij de meeste daarvan is sprake van wat hogere

¹² Gemeente Nijmegen, n = 1108, herwogen naar bedrijfsgrootte en vestigingslocatie. Populatie = marktsector en (semi)overheid.

¹³ BGO, Ministerie EZ, n = 150, herwogen naar brancheverdeling. Populatie = marktsector.

¹⁴ Gemeente Nijmegen, n = 385, ongewogen. Populatie = marktsector en (semi)overheid.

rapportcijfers dan bij de metingen in 2006 en 2007. Betekenisvolle hogere scores t.o.v. 2006 komen we tegen bij:

- representativiteit panden (6,8);
- beheer en onderhoud groenvoorzieningen (6,5);
- bereikbaarheid fiets (7,9);
- bereikbaarheid bus (7,2);
- bereikbaarheid trein (6,4);
- bereikbaarheid vrachtverkeer (6,3);
- nabijheid van passantenstromen (6,4; beperkt relevant).

Het aspect *onderlinge samenwerking tussen bedrijven en/of parkmanagement* blijft als enige onder het rapportcijfer 6. De 5,9-score bleef (statistisch gezien) gelijk aan 2006.

4 Achtergrond onderzoek

4.1 Opdracht

Vanuit het Uitvoeringsprogramma Sociaal Economisch Beleidsplan 2005 is in 2006 een onderzoekscyclus onder Nijmeegse bedrijven en instellingen gestart om te peilen wat zij vinden van het stedelijk ondernemersklimaat, van de inspanningen van de gemeente om bedrijvigheid in stad en regio te stimuleren en hoe de Nijmeegse ondernemers hun bedrijfsomgeving (ruimte, bereikbaarheid e.d.) waarderen. Grote, uitgebreide vierjaarlijkse peilingen worden afgewisseld met kortere tussenmetingen onder een kleinere groep ondernemingen en instellingen.

De resultaten van de bedrijvenpeiling leveren bouwstenen voor:

- verantwoording binnen de programmabegroting;
- uitvoering van het Sociaal Economisch Beleidsplan 2005, vooral in de sfeer van proactief accountmanagement.

De tussenmeting 2008 beperkt zich tot gegevens over Nijmeegse bedrijven en instellingen als één groep, in een kernachtige presentatievorm. Eens in de vier jaar doen we met behulp van een grote steekproef en een uitgebreide vragenlijst uitspraken die zijn uitgesplitst naar bijvoorbeeld gebiedstype, naar werkgebieden, huisvestingstype, bedrijfssectoren of bedrijfsgrootte.

4.2 Probleemstelling en verantwoording

Onderzoeksthema's 2008

In navolging van de Stadspeilingen onder de bevolking heeft het onderzoek een meerledige vraagstelling: wat leeft er onder de Nijmeegse bedrijven en instellingen, hoe beoordeelt men zaken waar de gemeente de zorg over heeft in relatie tot het ondernemersklimaat in onze stad? Na de uitgebreide bedrijvenpeiling in 2006 richten we ons nu op de kernthema's ondernemersklimaat en bedrijfsomgeving. Naast de bedrijvenpeiling 2006 is er vergelijkingsmateriaal uit de landelijke Benchmark Gemeentelijk Ondernemingsklimaat beschikbaar.

Onderzoeksverantwoording

Het onderzoek is uitgevoerd door een schriftelijke vragenlijst toe te zenden aan een steekproef van bedrijven en instellingen uit het bestand van de Provinciale Werkgelegenheidsenquête Gelderland (LISA-register). Daarnaast is ook de mogelijkheid geboden de enquête online in te vullen: ruim 13% van de respondenten maakte hiervan gebruik. De veldwerkperiode was 8 februari t/m 6 maart 2008.

De respons van 385 (28%) binnen de gestelde periode is voldoende om betrouwbare en nauwkeurige uitspraken over de populatie van een kleine 7.900 bedrijven en instellingen te doen.

Enige oversampling vooraf van kleine bedrijven in de bruto-steekproef (totale omvang 1371) bleek voldoende om geen weging van de resultaten achteraf toe te hoeven passen. Tijdens het veldwerk is bij 102 kleine bedrijven en instellingen éénmaal gerappelleerd (a.h.w. een steekproef uit de steekproef) omdat de respons in deze groep wat achterbleef. In afwijking van eerder metingen is dit keer aangeschreven op correspondentieadres. Onbestelbare retourzendingen zijn opnieuw aangeschreven op vestigingsadres. Verschillen in scores zijn in dit onderzoek betekenisvol genoemd als zij

statistisch significant bleken en/of de verschillen met rapportcijfers uit 2006 groter dan 0,2 waren.

Steekproef i.p.v. panel

In de Bedrijvenpeiling 2006 is verkend of er mogelijkheden waren een bedrijvenpanel te formeren, naar voorbeeld van het stadspanel met burgers. Hier is niet voor gekozen, o.m. omdat het ontbreekt aan voldoende vraagstellingen om een bedrijvenpanel in stand te houden. Daarom is gekozen voor een benadering met steekproef.

Geen begeleidingsteam

In 2006 is samengewerkt met de begeleidingsteam bestaande uit MKB Nijmegen, HAN Smart Business Center, VNO/NCW afdeling Nijmegen, Ondernemers stadscentrum VBO, Industriële Kring Nijmegen, Kamer van Koophandel en de gemeentelijke afdeling Economische Zaken. Wensen en aandachtspunten zijn daardoor bekend. Gezien ook de beperkte omvang van het onderzoek en het karakter van tussenmeting is dit keer afgezien van een formeel begeleidingsteam.